

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF POVERTY-THEORETICAL VIEWS

Гулнора Мардиевна Шадиева

Самарқанд Иқтисодиёт ва сервис инстиути реал иқтисодиёт кафедраси профессори, иқтисодиёт фанлари доктори. Тел: 90-968 51-22 gulnora.shodiyeva@mail.ru

Annotation: The article provides information on the nature of poverty and poverty of the population of the Republic of Uzbekistan, their problems, specific proposals for reducing and eliminating poverty, scientific recommendations.

Keywords: sustainable development, growth rates, poverty, poverty reduction concept, action strategy, entrepreneurship development, innovation, population income, global problems, crises, poverty rate, social protection.

Кириш. Республикамизда президентимиз бошчилигида турли хил соҳаларда “инсон манфаатлари ҳамма нарсадан устун” тамойили асосида кенг маънодаги ислохотлар олиб борилмоқда, буларнинг барчаси албатта халқимизнинг яшаш шароитларини яхшилаш, аҳоли фаровонлигини ошириш, ишсизликни йўқотиш, аҳолининг реал даромадларини кўпайтириш, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолининг кам таъминланган қатламини моддий қўллаб-қувватлаш айниқса кишлоқ жойларидаги аҳоли турмуш даражасини юксалтириш, аҳолининг реал даромадларини кўпайтириш, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолининг кам таъминланган қатламини моддий қўллаб-қувватлаш давлат сиёсатининг доимий эътиборида бўлмоқда. Шу сабабли, иқтисодиётимизни янада ривожлантириш, ишлаб чиқариш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликларни кенгайтириш ҳамда, чет элдан инвестиция олиб кириш ва ундан самарали фойдаланиш, туризмни ривожлантириш, кишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ривожлантириш ва самарадорлигини ошириш шунингдек экспортни йўлга қўйиш, ривожлантириш асосий йўналишларимиздир. Аҳолининг камбағал қатлами мамлакатга хос бўлган тезкор иқтисодий ўсишдан фойда кўриш имкониятидан маҳрум бўлибгина қолмай, жамиятнинг турли соҳаларида иштирок этиш имконияти чекланганлиги туфайли ривожланишга ҳам ҳисса қўша олмайди. Давлат бепул ўрта таълимни таъминлайди, тиббий хизматларнинг асосий пакетини кафолатлайди, «ижтимоий аҳамиятли ва хавфли» шароитлар учун парвариш заиф деб таснифланган гуруҳларга ихтисослашган ёрдам ва кам таъминланган оилаларга имтиёзлар беради. Аммо бундан-да кўпи амалга оширилиши лозим. Ушбу ҳолатларни яхшилаш учун фақатгина имтиёзли кредитлар бериш, “аёллар дафтари” “ёшлар дафтари”, “темир дафтар” каби чора-тадбирларни амалга ошириш kifoya қилмайди. Камбағаллик ижтимоий-иқтисодий муносабатларда яхлит тизим сифатида қаралади ва ўзини-ўзи банд этиш орқали бу муаммони бартараф этиш мумкин. Аҳоли даромадлари таркибидаги ўзгаришларни юз бериши оқибатида аҳолини катта ёки кичик қисми бу муаммога учраши мумкин Бу муаммони бартараф этиш учун Ўзбекистонда тадбиркорликни ривожлантириш, ўзини ўзи банд қилиш асосида камбағалликни қисқартириш ва аҳоли фаровонлигини ошириш механизминини такомиллаштириш бўйича дастурни ишлаб чиқишни талаб этади. Сўнгги йилларда мамлакатимизда камбағалликни бартараф этиш юзасидан қатор Фармон ва қарорларни қабул қилинди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 26 мартдаги “Иқтисодиётни камбағалликни қисқартиришга оид Давлат сиёсатини тубдан янгилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5975-сонли фармони ва ушбу фармон ижросини таъминлаш мақсадида 2020 йил 26 мартда Ўзбекистон Республикаси Республикаси иқтисодий тараққиёт вазирлигини қисқартириш вазирлиги ҳамда унинг тизим ташкилотлари фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги қарорлари қабул қилинди. Ушбу ҳужжатларда тадбиркорлик муҳитини яхшилаш, ўзини ўзи иш билан банд қилиш орқали мамлакатда камбағалликни қисқартиришга эришиш бўйича вазифалар белгиланди. Белгиланган вазифаларнинг амалга ошириш учун айрим назарий, услубий ва амалий илмий тавсиялар ишлаб чиқишни тақозо қилади. Шу ҳолатларни инобатга олган ҳолда, ушбу мавзуни ўрганиш долзарб ҳисобланади.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили

Аҳоли даромадлари таркибидаги ўзгаришлар, камбағаллик даражасини пасайтириш билан боғлиқ масалалар бир қатор иқтисодчи олимлар томонидан тегишлича ўрганилган.

жумладан, А. Смит, Д.Рикардо, Р. Малтус Г. Спенсер, А.Сен, С. Раунтри ва бошқалар [15,27,33,34].

Хусусан, Ўзбекистонлик иқтисодчи олимлар ва тадқиқотчилар қаторида М.Қ.Пардаев, О. Пардаев, М. Мухамедов Б. Хамидов ва бошқаларнинг илмий изланишларида камбағалликка оид масалалар алоҳида муаммо сифатида чуқур ўрганишга ҳаракат қилинган [2,14,19,20,24,25,26,29,36].

Антик даврдан бошлаб, кўпгина назариялар инсоният тирик экан, ҳамisha тенгсизлик бўлади, деган фикрни тақазо этган. Буюк файласуф Афлотун давлатни табиатнинг ўзи ҳосил қилган одамлар жамоаси деб ҳисоблаган, ва у биринчи марта аҳолини икки қисмга бўлиш муқаррарлиги ҳақида фикр билдирди: бой ва камбағал. Бироқ, Платон илмий ташкил этилган жамият адолат тамойилларини амалга ошириши, ижтимоий барқарорлик ва ички интизомни таъминлаши кераклигини илгари сурди, шунингдек камбағалликдан чиқариш бўйича ҳаракат, инсон ҳаёти давомида фаровон яшаш учун интилиши одатий ҳол сифатида қабул қилишган ва уни қўллаб-қувватлаш лозим деб ҳисоблаган (2021) А. Смит фикрича камбағаллик табиати кўп жиҳатдан XIX асрнинг ўрталарида асосий либерал ғоялар марказида камбағаллик тушунчалари турди ва кўплаб илмий тадқиқотлар унга бағишланди А. Смит, Д.Рикардоларнинг(1951) фикрича камбағаллик тушунчаси доим мавжуд бўлади ва фақат камбағаллик даражасини пасайтириш мумкин,-деб таъкидлаган. Инглиз иқтисодчиси Томас Роберт Малтус (1766-1834) тирикчилик воситаларига нисбатан аҳолининг доимо тезроқ кўпайишга интилиши «Аҳолининг нуфус қонуни» (1798) дир, бу қонун жамият пайдо бўлганидан буён мавжуд бўлиб, доим ва кудратли ҳаракатдир. Камбағалликнинг асосий сабабини аҳоли сонининг ўсишига боғлиқлигини акс эттиради. Аҳолининг ортиқча қисми зарурат туфайли очлик, ялонғочлик ва кирилишга маҳкум этилган. Мальтус нинг фикрича, кашшоқликнинг асосий ва доимий сабаби, бошқариш тарзи ёки мулкнинг нотекис таксимланишига ҳеч ҳам боғлиқ эмасдир. Мальтус кашшоқликнинг келиб чиқишида камбағалларнинг кўпайишини қўллаб-қувватловчи давлатни айблади.

Г. Спенсер фикрича эса, камбағаллик инсон шахсий фаолиятида муҳим роль ўйнайди ва у орқали инсон келажагини белгилайди(1906)

“Очлик сиёсий иқтисодиёти” асари учун иқтисод бўйича Nobel мукофотиغا сазовор бўлган Амартя Сеннинг фикрича камбағаллик товарлар миқдори (моддий неъматлар) билан боғлиқ эмаслигини кўрсатади, лекин одамларнинг бу моддий неъматларни олиш учун ижтимоий шартланган имкониятлари билан белгиланади. [1981]

С. Раунтри (1901) фикрича камбағаллик кўрсаткичларини таҳлил қилганда иш ҳақи ва аҳоли даромадларининг юқори ва пастлиги мамлакат миллий бойлигининг ўсишига таъсир этади. Унинг илмий изланишларида ўзи-ўзини идентификациялаш кашшоқликни пасайтиришнинг энг муҳим йўллари билан бири эканлиги қайд этилган.

БМТ Европа Иқтисодий комиссиясининг «Камбағалликни ўлчаш бўйича қўлланма»сида: Камбағаллик - эса инсоннинг ҳаёти давомида танлов ва имкониятларга эга бўлмаслиги, жамиятда тўлақонли иштирок этиш учун тўсиқларнинг мавжудлиги, бундан ташқари, оиласини боқиши ва кийинтириши, таълим олиши ёки касалхонада даволаниши, бирор соҳада фаолият юритиши ёки даромад олишга имкон берадиган меҳнат билан таъминлаш имкониятлари етишмаслиги ҳамда кредит олиш имкониятининг чекланганлигида намоён бўлади. Шунингдек, камбағаллик — бу инсонлар, уй хўжаликлари ва жамоаларнинг ижтимоий жиҳатдан чегараланганлиги, хавф-хатарлар олдида чорасизлиги ҳамда ночорлиги саналади дейилган (, 2017 йил Нью-Йорк, Женева). Бундан ташқари, Жаҳон банки томонидан 2015 йилдаги 115 та мамлакатда ўтказилган тадқиқотлар натижасида таклиф этилган услубиётга кўра, барча мамлакатлар учун 2011 йилдаги нархларда харид қобилияти паритети бўйича кашшоқлик чегараси 1,9, камбағаллик чегарасини эса мамлакатлар аҳолиси даромадларининг паст, ўрта ва юқори даражаларидан келиб чиқиб 1,9; 3,2; 5,5 ва 21,7 АҚШ доллари этиб белгилаш тавсия этилган

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази Бош илмий ходими Бахтишод Хамидовнинг фикрича, камбағаллик деганда инсоннинг бирламчи эҳтиёжларини (озик-овқат, кийим-кечак, уй-жой, таълим ва соғлиқни-сақлаш) кондиришга имкониятнинг мавжуд эмаслигини тушунса, бошқалар – танлов эркинлигининг етарлича эмаслиги ёки қунига 1,90 доллардан кам миқдорга кун кечиришни, учинчи томон эса – инсоннинг жамият ижтимоий-иқтисодий ҳаётидаги иштирокига путур етказувчи ижтимоий, таълим ва соғлиқни-сақлаш соҳасидаги тўсиқларнинг доимий доирасини тушунишади, деб таъкидлаган. Профессор М.Мухаммедов фикрича “Камбағал аҳоли деганда икки тоифани назарда тутиш мумкин, биринчи тоифа камбағал аҳоли – бу ўз ҳаётини тузатишни истамайдиган, истаса-да, бунга ҳаракат қилишга дангасалик қиладиганлар. Иккинчи тоифаси эса маълум сабаблар туфайли шундай ҳолга келиб қолган, ишлашни истайдиган, аммо баъзи сабаблар билан бунга имкон тополмаган инсонлардир” деб таъкидлайди.

<https://confrencea.org>

Профессорлар М.Пардаев, О.Пардаевларнинг фикрича “Камбағаллик тоифасига кирадиган аҳолини уч гуруҳга бўлиш мумкин. Биринчиси ишсизлар, тегишли малакаси бор, ammo ўзларига муносиб иш топа олмаётган аҳоли. Иккинчи тоифага, иш билан банд, ammo олган ойлик маоши оиласини камбағаллик чегарасидан чиқиб кетишига етарли бўлмайдиган шахслар. Учинчиси, ишлаш имконияти йўқ (ногиронлиги бор, меҳнатга қобилиятсиз, боқувчиси йўқ болалар ва қариялар) аҳоли қатлами.” Бизнинг фикримизча кўпроқ иккинчи ёндашув камбағаллик тушунчасини кенгроқ камраб олади. Чунки ҳозирги вақтда паст даражали иш ҳақи олиб, оиласини етарли даражада таъминлай олмаётган аҳоли қатлами ҳам мавжуд. Булардан келиб чиқиб, шундай хулоса қилиш мумкин: камбағаллик бу маълум бир ижтимоий қатламнинг иқтисодий аҳолининг бир хусусиятидир яъни жамиятнинг таркибий қисми, бунда улар ўзлари учун зарур бўлган моддий ва маънавий эҳтиёжларининг қондира олмаслик ҳолати натижасида ҳамisha муаммо олиб келадиганлардир.

Тадқиқот методологияси

Инновацион иқтисодиёт шароитида, ҳар бир оилада мавжуд муаммолар ўрганиш орқали мамлакатимизда камбағаллик даражасини пасайтириш йўналишларини ўрганиш белгилаш, таҳлил ва синтез, тизимли таҳлил, кузатув-анкеталаш усулларидан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар

Адабиётларда келтирилишича, «камбағаллик» сўзининг ягона таърифи йўқ. Уни баҳолашни ўтказиш учун бир қатор аниқ белгиланган кўникмалар ва услублар керак. Кимнинг камбағал ва кимнинг кимдан камлигини аниқлаш учун истеъмол (даромад) ҳақидаги билимга асосланиб, камбағаллик чегарасини аниқлаш зарур, бу одатда «қашшоқлик чегараси» деб номланади.

Қашшоқлик чегарасининг энг кўп ишлатиладиган таърифлари эса қуйидагича.

- Озиқланишга асосланган камбағаллик даражаси. Камбағаллик муайян шаклларга эга ва очлик ана шундай шакллардан биридир. Бундай ҳолда, фаровонлик киши бошига кунлик калория миқдори сифатида ўлчанади ва ушбу аҳоли учун кунлик минимал энергия талабига таққосланади. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти кунига ўртача 1800 килокалория миқдорини белгилайди, бунда эҳтиёжлар ёши, жинси ва фаоллик даражасига мослаштирилади.

- Халқаро камбағаллик чегараси. Ушбу камбағаллик чегараси Жаҳон банки

томонидан халқаро таққослашлар учун ишлатилиб, қашшоқлик чегараси 1.25 АҚШ доллари билан, камбағаллик чегараси кунига топилган 2.5 АҚШ доллари миқдори ҳисобланади. Шу билан бирга, ҳозирги вақтда, турли мамлакатларнинг ривожланиш хусусиятлари ва босқичларини ҳисобга олган ҳолда, бошқа қашшоқлик чегараларидан ҳам фойдаланилмоқда. Хусусан, ўртача даромад даражаси пастроқ бўлган мамлакатлар учун камбағаллик даражаси кунига 3,2 АҚШ доллари ва ўртача юқори даромад даражаси бўлган мамлакатлар учун кунига 5,5 доллар миқдорида белгиланган. Одатда Европада қўлланиладиган яна иккита таъриф: нисбий камбағаллик чегараси ва қашшоқликнинг субъектив чегараси бор.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2020 йил 27 февраль куни тадбиркорликни ривожлантириш орқали камбағалликни қисқартиришга қаратилган чора-тадбирлар бўйича видеоселектор йиғилишида камбағаллик даражаси чуқурлашиб кетганлигини айтиб, “..биз шу пайтгача аксарият фуқароларимиз ҳақиқатан ҳам камбағал эканини кўриб-кўрмасликка, эшитиб-эшитмаганликка олдик. Бу нотўғри. Афсуски, дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, халқимизнинг 4-5 фоизи камбағал экани аниқланди. Энди яшириш керак эмас, оғир шароитларда яшаётган одамларимизнинг асл муаммоси, вазиятини тушунишимиз, барча тоифадаги раҳбарлар дунёқарашимизни ўзгартиришимиз лозим бўлади. Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев мамлакатдаги реал камбағаллик ҳолатига баҳо бериб, “Камбағалликни камайтириш ойлик ёки нафақа миқдорини кўпайтириш, ёппасига кредит бериш, дегани эмас. Бунинг учун, энг аввало, аҳолини касбга ўқитиш, молиявий саводхонлигини ошириш, одамларда тадбиркорлик ҳиссини уйғотиш, инфратузилмани яхшилаш, фарзандларини ўқитиш, сифатли 11 даволаниш, манзилли нафақа тўлаш тизимини жорий қилиш керак”, деб таъкидлаб ўтдилар. Давлат раҳбарининг қайд этишича, одамларга пул эмас, иш бериш керак. 30 йил давомида уларга пул бериш билан ҳеч нарса ўзгармаган. Камбағаллар уйда ётмаслиги керак. “Уларни ҳам ўргатиш керак. Ҳар бир Ўзбекистон фуқароси яшашга, дунёдаги бўлаётган глобаллашув, ўзгаришларга тайёр бўлиши керак. Камбағалларнинг ҳам дунёқарашини ўзгартириш керак. Уйда ётиш тизими тугади энди. Инонтириш керак, ишонтириш керак, ҳайрихоҳ қилиш керак. Унда ҳам эртанги кунга умид уйғотиш керак. Энди пул эмас, иш беришимиз керак. Имкон яратишимиз, ўқитишимиз керак. Пул бериш билан ҳеч нарса ўзгармади 30 йилда. Энди манзилли ишга ўтамыз. Ҳар бир хонадонга асаларичилик, куёнчилик, чорвачилик, узумчилик, лимончилик, тадбиркорлик, уддабуронлик, хунармандчилик – ҳаммасини ўргатамыз. Ўргатмасак, бўлмайди. Пул бериб, ташлаб кетиш билан натижа бўлмади. Мана шундай муҳит яратсак, ўшанда ўзгариш бўлади”

Биздаги маълумотларга кўра, Қашқадарё вилояти камбағаллик муаммоси бўйича энг оғир ҳудуд ҳисобланади. 700 минг аҳоли камбағал. Бу жами аҳолининг қарийб 21 фоизини ташкил этмоқда. Бу вазиятда Қашқадарёда раҳбарлар бир жойда ўтириши мумкин эмас. Одамларимизни бундай оғир шароитдан қандай чиқариб оламиз, деган саволни ўзига бериши лозим.

Шунингдек, Қорақалпоғистон Республикасида 500 минг, Сурхондарё вилоятида 500 минг, Наманган вилоятида 400 минг, Жиззах вилоятида 210 минг ва Сирдарё вилоятида 130 минг аҳоли камбағал. Бу рақамларни маҳаллалар кесимида олсак, янада оғир рақамларга гувоҳ бўламиз. Масалан, Паркент туманининг «Янгиобод» маҳалласида 1039 нафар кам таъминлаган ва камбағаллар бор. Олтинсой тумани «Миршоди» маҳалласида 906 нафар, Бойсун тумани «Тўда» маҳалласида 504 нафар фуқароларимиз оғир аҳволда яшаётганини» очик ойдин таъкидлади.

Нодавлат, нотижорат халқаро ташкилот маълумотларига кўра камбағалликни камайтириш, кам таъминланганлар ёрдам сифатида давлат томонидан кўрсатилаётган ғамхўрликлар қуйидагилар билан аниқланади: Молиявий минимал ойлик маошнинг 60, 100, 120 фоизи миқдорида 1,2 ва 3 та фарзанди борларга пул тўлаш. Ўз ҳолатини тиклаб олиш учун кўмак тарзида паст фоизли кредитлар бериш. Ҳар бир туманда 25 оила уйини ремонт қилиш, авария ёки эскирган жойда яшаётганлардан 5 та оилага уй-жой ажратиш, 70та оилага маиший техника сотиб олиб бериш. Бироқ, бу ёрдам 1% аҳолига тегишли, холос. Таълим тизимдаги кўмаклар: кам таъминланганларни ўқув қуроллари билан рағбатлантириш, пастки синф ўқувчиларини қишки кийим ва пойафзал билан таъминлаш, болалар боғчаси ва интернетларга пулсиз қатнаш ҳуқуқини бериш. Яна қуйидаги кўмаклар: жамоат ишларини ташкил этишда ишсиз деб тан олинганларга бандлик хизмати йўлланма бериб вақтинчалик ишларга жалб қилиш (2 ҳафтадан 3-ойгача), касб-корни эгаллаш учун ўқув курсларга бепул жойлаш. Бундай муаммолар ҳамон ачинарли даражада: потенциал иш кучига эга шахсларнинг юқори даражадаги ишсизлиги, ноформал секторда ишловчиларнинг катта улуши, мутахассисликлар квалификациясини бериш, тақдим этиш тизимини йўқлиги, миграциянинг ҳисобга олиш тизимини ўз ҳолига ташлаб қўйилгани, меҳнат бозори ҳажми ва тузилиши бўйича аниқ маълумотлар мавжудмаслиги. Нодавлат ва нотижорат халқаро ташкилот яна республиканинг ўн бир милдан ортик аҳолиси тўйиб емаслигини таъкидлайди.

Мамлакатимизда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, камбағалликка қарши кураш масаласига давлат сиёсати даражасида эътибор қаратиляпти. Ушбу долзарб вазифани амалга оширишда ҳар бир ижтимоий қатлам бўйича алоҳида ёндашув янада кенгайтирилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 26 мартдаги ПҚ4653-сон қарорига асосан “Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги тўғрисида” НИЗОМ ишлаб чиқилди. Унга асосан янги ташкил этилган вазирликнинг камбағалликни қисқартириш борасидаги вазифалари қуйидагилар этиб белгиланди: – иқтисодий ўсишнинг инклюзивлигини таҳлил қилиш ва таъминлаш, давлат бошқаруви органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, жамоат ташкилотлари, халқаро молия институтлари, хорижий ҳукумат молия ташкилотлари билан камбағалликни қисқартириш бўйича стратегия ва дастурларни ишлаб чиқиш, амалга ошириш ва мувофиқлаштириш; – камбағалликни қисқартиришнинг аниқ дастак ва механизмларини ишлаб чиқиш, хориж тажрибасини инобатга олган ҳолда камбағаллик даражасини аниқлаш мезонлари ва баҳолаш услубиётини, ижтимоий таъминотнинг минимал стандартлари меъёрий асосларини ишлаб чиқиш; – миллий барқарор ривожланишнинг мақсад ва вазифаларига эришиш чора-тадбирларини амалга ошириш, яшаш минимуми ва минимал истеъмол саватчасини ҳисоблаш методологиясини ишлаб чиқиш ҳамда аҳоли даромадлари табақалашувини ўрганиш бўйича тизимли ишларни олиб бориш ҳамда уларнинг давлат мақсадли дастурлари билан ўзаро мувофиқлигини таъминлаш; – Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги билан биргаликда меҳнат бозори ва унинг таркибини сифат жиҳатдан ривожлантириш, ишчи кучи миграцияси жараёнларини таҳлил қилиш, такомиллаштириш ҳамда меҳнат ресурсларини тақсимлаш борасида ўзаро мувофиқликдаги ишларни олиб бориш; – Ўзбекистон Республикаси Мақтабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Жисмоний тарбия ва спорт вазирлиги, Маданият вазирлиги билан биргаликда инсон капиталини ривожлантириш бўйича дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

Ҳозирги кунда коронавирус пандемияси келтириб чиқариши мумкин бўлган иқтисодий инқироз даврида камбағаллик даражаси янада ортиб кетиши мумкин. Жаҳон банкининг раҳбари Дэвид Малпаснинг таъкидлашича, “бу йил жаҳон иқтисодиётини “чуқур рецессия” кутмоқда. Дунёдаги 60 миллионга яқин одам коронавирус пандемияси туфайли ўта камбағаллашади.

Малпаснинг тушунтиришича, “иқтисодиётни ривожлантириш учун тиббий фавқулудда вазиятларга қандай муносабатда бўлишни тезда ўрганиш керак. Бундан ташқари, ҳукумат камбағаллар ва хусусий секторни қўллаб қувватлаши зарур”

Бизнинг фикримизча, камбағаллик даражасини давлат сиёсатининг қуйидаги тамойилларга асосида пасайтириш мумкин: ҳалол, яхши ҳақ тўланувчи меҳнат учун кенг имкониятлар яратиш ва меҳнатга лаёқатли фуқароларни ўзини-ўзи меҳнати билан фаол мустақил таъминлашга рағбатлантириш, деб ҳисоблаймиз

Олиб борилаётган тадқиқотлар натижасида юқорида билдирилган фикрларга асосланиб, мамлакатда камбағалликни қисқартириш бўйича қуйидаги илмий таклиф ва амалий тавсияларни амалга оширишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз:

Биринчидан, аҳолининг тадбиркорлик саводхонлигини ошириш, молиявий-иқтисодий билим ва кўникмаларини шакллантириш ва мунтазам равишда такомиллаштириш, аҳолини кичик бизнес ва тадбиркорликка фаолиятига кенг жалб қилиш, ҳар бир оиладан битта тадбиркор бўлишига эришиш, эркин рақобат муҳитини яратиш, хусусий мулкчиликни ҳимоя қилиш;

Иккинчидан, аҳоли бандлигини таъминлаш йўналишида барча соҳаларда доимий иш ўрнини қайта тиклаш, янги доимий ва мавсумий иш ўринларини яратиш;

Учинчидан, қишлоқ хўжалигида кооперация алоқаларини ривожлантириш ва тармоқнинг рақобатбардошлигини ошириш, ишлаб чиқариш яхлит занжирини яратиш;

Тўртинчидан, камбағал аҳоли қатламлари учун аҳолининг турмуш даражасини оширишга йўналтирилган тизимли фаол иқтисодий чораларини ишлаб чиқиш, яъни, бандлик сиёсати, инвестиция, микрокредитлар, солиқ, манзилли ижтимоий ёрдам.

Бешинчидан, камбағаллик ҳолатини олиб келувчи қуйидаги ҳолатларга қарши кескин курашиш -алкоголизм, гиёҳвандлик, қиморбозлик, одам савдоси.

Олтинчидан, аҳоли сонининг ошиб кетиш ҳолатлари олдини олиш бўйича ишларни ташкил этиш.

Хулоса қилиб айтганда, белгиланган устувор йўналишлар бўйича

комплекс чора-тадбирларнинг сифатли ва ўз вақтида амалга оширилиши

натижасида, жаҳон иқтисодиётида глобал инқирознинг тобора чуқурлашиб бориши шароитида миллий иқтисодиётимизни жорий йил якунлари бўйича барқарор ўсишини таъминланишига ва кейинги йилларда ҳам иқтисодий ўсиш суръатларини янада жадаллашиб боришига замин яратилади. Бу эса ўз навбатида мамлакатимизда камбағалликни камайтириш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирларни ҳам камраб олади.

Адабиётлар

1.Shodieva G. M., Paradaeva O. M. Problems of family entrepreneurship developing and increasing employment and income of the population and reducing poverty //Gwalior Management Academy. – Т. 23. – С. 210.

2.Bhadouria P. S. GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY //WAY. – Т. 87.

3.Shadieva G. M., Kuvandikov S. O. " Mahallabay" approach to assessing the role of family entrepreneurship in regional development //Экономика: анализы и прогнозы. – 2021. – №. 3. – С. 122-126.

MLA

4.Shadiyeva G. Opportunities to Develop Small Business and Family Entrepreneurship in Rural Areas //Academic Journal of Digital Economics and Stability. – 2021. – Т. 7. – С. 101-106.

5.Shodieva G. M. Problems of organizational and economic factors and service development in the improvement of family welfare (Doctoral dissertation, Dissertation for the degree of Doctor of Economics. Samarkand). – 2008

6.Mardievna S. G., Boltaevna S. F. The role of public-private partnerships in attracting investment projects in the transport sector //Journal of Contemporary Issues in Business and Government Vol. – 2021. – Т. 27. – №. 6